

джень громадян та грошових активів суб'єктів господарювання. Варто відзначити, що грошова реформа пройшла досить організовано, це було заслугою Національного Банку України. Проте не слід забувати, що існувало достатньо ресурсів та часу для підготовки втілення заходів на практиці [3, с. 210].

Важливим наслідком проведення грошової реформи стало відновлення довіри до національної валюти. Так, на початок 1996 р. сума депозитних вкладів населення становила 536,5 млн. грн., уже за два роки – 1708,4 млн. гривень. Стабілізація національної валюти дала змогу у вересні 1996 року ввести в обіг нову грошову одиницю – гривню. Запровадження гривні не було технічним рішенням. Віктор Пинзеник, міністр фінансів в багатьох урядах незалежної України, вбачав у цьому те, що на карбованці, який прийняв на себе удар інфляції, стояло тавро тимчасовості, тому суспільство чекало на його заміну. Отже, введення гривні відкрило можливості для інвестування в українську економіку та її структурної перебудови [11, с. 39].

Безумовно, завдання, які поставив Президент Кучма для реалізації, були досить амбіційними та ризикованими, але це було необхідно в умовах проблемної економіки та кризи всередині країни. Глава держави з однієї сторони був прихильником ринкових трансформацій, проте радянський досвід ракетобудівника та керівника "Південмашу" змушували його проводити досить обережну політику щодо реалізації ринкових засад існування економіки.

Таким чином, підсумовуючи вище зазначене, можна констатувати, що ініційований та втілений командою Леоніда Кучми комплекс реформ та заходів у фінансово-економічній сфері був необхідним та важливим кроком для стабілізації та розбудови економічного життя української держави. Приватизація, збалансування державного бюджету, лібералізація цін, проведення грошової реформи – всі ці дії мали визначальний характер для покращення внутрішньополітичної ситуації в Україні. Проте не слід ідеалізувати проведені заходи, вони містили велику кількість негативних моментів: половинчатість реформ, непослідовність, непрозорі умови приватизації. В цілому, можна стверджувати, що еко-

номічна ситуація була нормалізована завдяки зусиллям адміністрації Леоніда Кучми, були закладені передумови для зростання реального сектора економіки та виходу України на новий етап розвитку.

Список використаних джерел

1. Виттковски А. Пятилетка без плана. Украина:1991-1996. Формирование национального государства, экономики, элиты; пер. с нем. – К.: Сфера, 1998. – 240 с.
2. Гаврилишин Б. Д. Залишаюся українцем. – К.: Університетське видавництво "Пульсари", 2011. – 288 с.
3. Гальчинський А.С. Нотатки радника Президента. Десять років з Президентом Леонідом Кучмою / А.С. Гальчинський – К.: Либідь, 2013 – 581 с.
4. Гальчинський А.С. Суперечності реформ: у контексті цивілізаційного процесу / А.С. Гальчинський. – К.: Українські пропілеї, 2001. – 320 с.
5. Гринев В.Б. Потерянное десятилетие – контуры новейшей политической и экономической истории Украины / В.Б. Гринев, А.С. Гугель. – К.: МАУП, 2001 – 432 с.
6. Економічна доповідь Президента України 1994 рік. – К., 1995 – 202 с.
7. Кучма Л.Д. Кроки становлення національної економіки, 1994-2004 роки: у 2 кн. / Леонід Кучма. – К.: Либідь, 2008 – Кн.1: Подолання кризи. Радикальні економічні реформи, 1994-1999 роки. – 520 с.
8. Кучма Л.Д. Україна: шляхом реформ / Л.Д. Кучма. – К.: Видавничий дім "Альтернативи", 2003. – 448 с.
9. Матеріали до доповідей Президента України з соціально – економічних питань. – ЦДАВО, ф.5233, оп. 2, спр. 85, арк. 8-95.
10. Падалка С.С. Приватизація в Україні: перші підсумки та уроки (1991-2009) / С.С. Падалка. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – 362 с.
11. Пинзеник В.М. Коні не винні: Реформи чи їх імітація. – 2-ге вид., доп. / В.М. Пинзеник. – К.: Академія, 1999 – 127 с.
12. Програма проведення грошової реформи в Україні (другий етап). – ЦДАВО, ф.5233, оп. 2, спр. 84, арк. 26-54.
13. Пропозиції і зауваження Рівненського обласного об'єднання до розділу "Новий курс соціально-економічної політики". – ЦДАВО, ф.5233, оп. 2, спр. 86, арк. 24-31.
14. Указ Президента України "Про порядок надання у 1994 році фінансової підтримки підприємствам" №428/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/428/94>
15. Указ Президента України "Про радника Президента України з питань макроекономіки" №438/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/438/94>
16. Указ Президента України "Про організаційне забезпечення підготовки пропозицій з питань макроекономічної політики та реформування економіки" №523/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/523/94>
17. Указ Президента України "Про призначення позаштатних радників Президента України з питань економічної політики" №524/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/524/94>

Надійшла до редколегії 14.05.14

С. Шкабко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЕКОНОМІЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ЛЕОНИДА КУЧМЫ (1994-1999 ГГ.): ПОПЫТКИ РЕФОРМ

В статье рассматриваются основные мероприятия Президента Украины Леонида Кучмы по проведению реформ в экономической сфере в 1994-1999 гг.

Ключевые слова: Украина, Кучма, реформы, приватизация, гривна.

S. Shkabko, Graduate Stud.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ECONOMIC POLICY OF LEONID KUCHMA (1994-1999): THE REFORM EFFORTS

The article reviews the main events of the President of Ukraine Leonid Kuchma for reform in the economic sphere in the 1994-1999.

Key words: Ukraine, Kuchma, reforms, privatization, UAH.

УДК 94(477-25):291.37"17"

Я. Шульга, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПОВСЯКДЕННЯ ПРОЧАН У КИЄВІ У XVIII СТ.: ПРАКТИКИ ТА ДЕВІАЦІЇ

В публікації висвітлюється повсякдення прочан у Києві у XVIII ст. Показані побутові аспекти життя прочан у міс-ті та девіантні ситуації.

Ключові слова: прочани, Київ, повсякдення, кияни, українське бароко.

Невід'ємною частиною традиційної культури українців є народна релігійність, важливе місце у якій традиційно займали паломництва і богомилля, що носили не

формальний характер, а ретранслявали глибинні інтенції народного благочестя.

Проблема паломництва до київських православних святинь у XVIII ст. на сьогодні є слабо вивченою. При-

© Шульга Я., 2014

чина цього полягає у розпорошеності інформації, як в джерелах, так і в літературі. Звертаючись до теми київського паломництва, дослідники порушували окремі аспекти даної проблеми: шанування святих, матеріальні дари від паломників тощо. С.Ю. Житеньов встановив фактори, що сприяли відновленню ролі Києва як духовного центру Південно-Західної Русі у другій половині XVII ст. [21]. А. Макаров визначив сакральні пріоритети прочан у Києві в XIX ст., охарактеризував побутові аспекти здійснення прощі: шлях до міста, перебування паломників у Києві, відносини з монастирями тощо [22]. Однак досі не розкрита проблема повсякдення прочан у Києві у XVIII ст., їх перебування поза святинями.

Мета цієї статті полягає у спробі висвітлити характеристики побутування прочан у Києві у XVIII ст. Об'єктом дослідження є немісцеві паломники, які прийшли до Києва на прощу, предметом – особливості їхнього проживання у місті. Важливо розкрити такі завдання: визначити, якою була тривалість перебування паломників у Києві, з'ясувати обставини побутового характеру, проаналізувати випадки девіантної поведінки прочан.

Тривалість проживання паломників у Києві в кожному випадку була індивідуалізованою. Однак, джерела дають змогу говорити про період від одного тижня до місяця. За словами дослідника Олександра Васильєва, небагаті прочани отримували в Лаврі безкоштовне житло на 2 тижні [1, с. 85]. Ці дані верифікуються інформацією архівних джерел XVIII ст. Так, два тижні перебував на богомільні прочанин із Курського повіту Петро Кочетков [17, арк. 3]. Прочанка із міста Севськ, 19-річна Акілина, розповідала, що вона з трьома жінками прийшла на богомільня, однак захворіла й через недугу змушена була залишитись у Києві на деякий час. Жінки, із якими вона прийшла, перебували в Києві близько тижня [16, арк. 2]. Після вшанування лаврських реліквій прочани прямували до інших київських святих, відвідання яких займало чимало часу. Крім того, якщо вони зупинялися на постої у міщанських будинках або ж у монастирях, то мусили ще відпрацьовувати ночівлю і харчування тут, що подовжувало тривалість їх проживання. Для прикладу, у клопотанні до Київської губернської канцелярії паломник з Польщі Григорій Богданов зазначав, що кілька днів він знаходився на прислугуванні у конюшні Києво-Печерської лаври [25, арк. 2].

У Києві прочани ночували здебільшого при монастирських притулках. Приміром, в архівних джерелах є згадки про функціонування у XVIII ст. при Києво-Печерській лаврі притулку – "странноприемномъ отъ лавры состоящемъ доме" [19, арк. 2 зв.], де могли зупинятися богомольці. Йдеться про лаврський готель, який був одним із найдавніших громадських закладів Києва. Анатолій Макаров підкреслює, що у 1858 р. йому виповнилося 800 років. Готель складався із чотирьох корпусів, і тут могли одержати притулок і безкоштовну їжу бідні поклонники [22, с. 53]. За словами дослідника, богомольці також влаштовувались на нічліг на території самої лаври, під відкритим небом [22, с. 49].

Практикувалися постої богомольців у міщанських будинках чи квартирах. Так, богомольці із Стародуба, прийшовши до Києва, жили на Подолі у іконописця Максима Федорова [10, арк. 3]. Підданий Троїце-Сергієвої лаври Михайло Іванов, прийшовши на богомільня до Києва, проживав у київського міщанина Стефана Пожегуна [15, арк. 2]. За це люди подеколи відпрацьовували у господарствах киян: носили їм воду з Дніпра, працювали на городках чи просто прислужували господарям.

Характерно, що люди, які вирушали до Києва під означенням паломників, інколи мали на меті вирішення особистих питань чи почати нове життя. Статус прочита-

нина полегшував процедуру оформлення подорожі в інше місто, а почасти був єдиним способом легального відлучення від місця постійного проживання. Відтак, люди залишалися у Києві, наймаючись на роботу у господарствах киян. Приміром, 18-річна Агафія Іванова з Фастова, яка прибула на богомільня у 1761 р., прислужувала у киян: "на службі у Києві в Нижньому місті на Подолі у місцевого жителя тесляра Кіндрата...", та у Подільського жителя Івана Страшевського, а потім у священика церкви Введення Господнього Іоанна Калінського" [7, арк. 2]. 25-річний Наум Гребениченко із Ромнів також називав себе прочанином і свідчив, що "жив із найму у відставного канцеляриста Степана Киселевського на Подолі, від якого отримував гроші за домовленістю" [11, арк. 5]. Михайло Буславський, 47-річний паломник з Ніжина, прийшов на прощу разом з трьома товаришами. Вони повернулися додому, а Михайло залишився у Києві заробляти на життя [12, арк. 3 зв.].

Судячи із свідчень паломників, вони найчастіше залишалися на ночівлю у жителів Подолу. Це логічно виходило із специфіки сакрального маршруту прочан у Києві, який починався із вшанування святих Києво-Печерської лаври й завершувався відвіданням реліквій Софії Київської, Михайлівського Золотоверхого монастиря та святих Києво-Подолу. Щоправда, біля Печерської лаври розквартировувалися солдати київського гарнізону, у помешканнях яких також часто зупинялись паломники. Зокрема, у капітана Київського гарнізону Максима Алексєєва у вересні 1779 р. упродовж трьох тижнів проживала прочанка із Севська Акілина Гаврилівна [16, арк. 2]. Калузький міщанин Олексій Ващенко зупинявся у батальйонного солдата Івана поблизу Пустинно-Миколаївського монастиря [9, арк. 1]. Зможніші прочани могли собі дозволити ночівлю в орендованих квартирах. Так було із секретарем Малоросійської колегії Михайлом Лустою, який приїжджав у серпні 1777 р. до Києва на богомільня [18, арк. 2].

Зазначимо, що відносини таких постояльців із киянами не завжди були хорошими. Іноді виникали конфліктні ситуації, які ми відносимо до девіантних. Так, у фондї Київської Губернської канцелярії зберігається ряд справ кримінального характеру, відкритих по відношенню до людей, які прийшли у Київ на богомільня та потрапили у сутинки з міщанами, здебільшого – через крадіжки їхнього майна чи непристойну поведінку. Оскільки такі особи порушили встановлені норми, починалося слідство по відношенню до них. Саме ці документи збереглися, їх частка становить близько 5% по відношенню до загальної кількості збережених матеріалів про паломників.

Жителька Глухова Марія Дмитрівна Свистуненко у 1766 р. разом із десятьма жінками прийшла до Києва для богомільня [4, арк. 2]. Однак, додому з товариством вона не повернулася, а знайшла у місті підробіток: працювала на будівництві, а взимку – прала. Потім прийшла найматися на земельні роботи на Печерську, ночувала у каноніра, у якого зі скрини викрала жіночу спідницю, дві сорочки і 1.5 рубля грошей. Після цього жінка пішла у Нижнє місто, де напилася горілки і "чинила блуд" із солдатом Стародубського піхотного полку Захаром Поповим на квартирі, що знаходилась у рейтарській слободі. Також Марія ночувала в конюшні, де "чинила з Поповим блудодіяння" [4, арк. 2 зв.].

Інший документ розповідає про покарання батогоми прапорщика у відставці Спиридона Коленова та про відправку у Казанську духовну консисторію священика Василя Нікіфорова. Вони прийшли у Київ на богомільня, зупинилися на квартирі у тещі померлого сержанта Київського гарнізону Ширяєва та вкрали гроші у третього постояльца на цій квартирі – ніжинського купця. На ви-

крадені гроші чоловіки пішли пити вино у шинок, де і були затримані вартовими [5, арк. 3 – 8].

Траплялися приклади викрадення паломниками церковного майна. Так, у червні 1756 р. у Київ на богомілья прийшов 18-річний Іван Сілін із Стародуба разом із трьома товаришами. 27 червня чоловік пішов у Михайлівський Золотоверхий монастир і там вчинив крадіжку: вкрав гроші та срібні перстні під час літургії [10, арк. 3]. Для розгляду крадіжки Івана Сіліна було затримано і відправлено у Київську полкову канцелярію. Житель міста Ромни Наум Гребениченко у 1763 р. прийшов у Київ для богомілья й деякий час наймитував у відставного військового канцеляриста Степана Киселевського. Також чоловік наймався на роботу при церквах, допомагаючи у ремонтних роботах. Під час таких підробітків він придивлявся до церковного майна й одного разу викрав у церкви Покрови Пресвятої Богородиці гроші з-під вітваря, шовкову хустку, ірмологіон та Євангеліє [11, арк. 5 зв.].

Як бачимо, поведінка прочан після вшанування святинь подеколи була зовсім не благочестивою. Побутові фактори домінували у формуванні поведінки людей, яким було складно позбутися гріховних звичок чи утриматися від спокуси. Припускаємо, що однією з причин такої дуальної поведінки людей була відірваність від звичного колективу, або ж його відсутність. Моральні пріоритети у межах групи превалювали над побутовими обставинами, а тому, втративши зв'язок з колективом, людина ставала вразливою перед зовнішніми чинниками. На думку М. Скринника, у персонажа українського бароко була відчутна суперечність між зовнішнім і глибинно внутрішнім. Почасти проявлялась конечна потреба жити за подвійними стандартами [24, с. 155-156]. Підкреслимо, що у процентному співвідношенні такі девіантні випадки значно поступаються тим, коли прочани демонстрували гідну поведінку та не потрапляли у схожі казусні ситуації з аморальними вчинками.

З іншого боку, прочани самі нерідко ставали жертвами грабіжників у Києві. Оскільки найбільше богомольців гуртувалося біля Києво-Печерської лаври, то й грабіжники також перебували тут. Почасти злочинці самі були паломниками. Так, у червні 1781 р. було затримано паломника із Лохвиці Петра Каменецького, який викрав у одного із богомольців вузлик з грошиками: "свідчив, що вчора біля церкви у одного незнайомого йому чоловіка витягнув з хусткою грошей вісімнадцять копійок" [20, арк. 2]. У серпні 1776 р. біля Києво-Печерської лаври затримали 47-річного жителя Ніжина Михайла Буславського, який також викрадав майно із кишень богомольців [20, арк. 2]. Чоловік свідчив, що він прийшов у Київ на прощу й залишився для заробітку. Як бачимо, спосіб заробляння грошей не завжди співпадав із принципами християнського благочестя. Ці приклади вкотре демонструють дуалізм у матеріальних та моральних цінностях барокової доби.

Чимало паломників, дійшовши до Києва, знемагали фізично та фінансово і залишалися у місті жебракувати або жити у місцевих притулках. Зокрема, на вимогу Казенної палати у 1783 р. були зібрані відомості про людей, які проживали у притулках-богадільнях Києво-Печерської лаври. Майже п'ята частина проживаючих там людей вказали, що причиною їхнього прибуття до Києва було богомілья. Наприклад, Григорій Михайлов, міщанин з Острога зазначав: "у малолітстві з богомольцями вештався по різних місцях за милостинею. За неможливістю працювати прийнятий у притулок Лаврський" [6, арк. 11 зв.]. Кіндрат Кунцевич, селянин із польського села Вільне, "вийшов з Польщі в малолітстві з богомольцями" [6, арк. 12]. Леонтій Григор'єв, який народився у молдавському місті Ясси, також був привезе-

ний з паломниками [6, арк. 12 зв.]. Аналогічна розповідь була у подружжя селян Григорія та Агафії [6, арк. 13]. Хвороба завадила повернутися разом із своїм товаришем додому й прочанину із села Афанасєве Курського повіту Максиму Кочеткову. Затриманий через відсутність паспорта, він розповідав про себе, що у вересні 1753 року прийшов разом з товаришем Петром Кочетковим у Київ для богомілья. "І через тяжку хворобу, якою захворів у Києві, лежав хворий за Києво-Печерською фортецею на базарі поблизу торговельних лавок при смерті три тижні, де даний йому паспорт з іншими його речами невідомо ким був у нього украдений, а товариш, залишивши його при хворобі, пішов із Києва додому" [17, арк. 3].

Вищенаведені приклади дозволяють говорити про такі соціальні похідні паломництва, як збільшення чисельності жебраків у Києві. Здебільшого слабші люди відставали від гурту, з яким мандрували до Києва, і намагалися самостійно заробити на прожиття з милостині. Соціальні проблеми немічних прочан у Києві турбували радника Київської губернської канцелярії Василя Флеєрова. Він особисто спілкувався із двома хворими жінками з Чернігова та Ніжина, які прийшли у Київ на богомілья, але відстали від товариства, знеслилися і прохали хоч краплі води та одягу [23, с. 208]. Кияни підтверджували, що "багато людей, які сюди зайшли, захворіли, так бідують і, не маючи жодного пристанища і піклування ні від кого, валяючись на ринку біля лавок, передчасно помирають" [23, с. 209]. У зв'язку з цим В. Флеєров наказав монастирям посилити опіку над немічними та хворими людьми та дбати, щоб ніхто не знаходився без притулку, особливо у нічний час [22, с. 52].

Таким чином, побутові характеристики перебування прочан у Києві у XVIII ст. мали як спільні риси, так і диференціювалися в залежності від особистих обставин паломників. У Києві богомольці проживали кілька тижнів, вшановуючи різні святині міста. Ночували вони під відкритим небом, в монастирських притулках, в оселях киян, почасти відпрацьовуючи постій, допомагаючи по господарству міщанам. Нерідко паломники вирішували почати нове життя і залишалися наймитувати у киян. Інколи виникали конфліктні ситуації між киянами та богомольцями на ґрунті побутових справ. Такі випадки демонстрували зворотню сторону амбівалентного повсякдення доби українського бароко. Оскільки потоки паломників прямували до Києва постійно, прочани стали органічною соціальною одиницею в суспільній структурі Києва XVIII ст., взаємодіючи з різними інституціями міста та з пересічними міщанами. Перспективним є подальше дослідження проблеми київського паломництва XVIII ст. з точки зору географічних, соціокультурних, ментальних ракурсів.

Список використаних джерел

1. Васильєв О. Аскетизм як результат паломницької діяльності в Києво-Печерській лаврі // Духовні традиції в українській культурі. Несторівські студії. – К., 2007. – С. 72 – 88.
2. Дело о возвращении по месту жительства в с. Карачевку крестьянина Ерофеева, задержанного в г. Киеве за неимением паспорта (1768 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 5542, арк. 1-5.
3. Дело о выдаче паспорта взамен украденного жене барабанщика 2 Смоленского батальона Торцовою Агафией (1767 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 5219, арк. 1-3.
4. Дело о наказании плетью и отправке по месту жительства в г. Глухов жительницы Свистуненко, обвиняемой в краже вещей у каноникра Картунова и в внебрачном сожительстве с солдатом Поповым (1767 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 5372, арк. 1-18.
5. Дело о наказании плетью отставного подпрапорщика Коленова и об отправке священника Никанорова в Казанскую духовную консисторию, обвиняемых в краже денег у тещи умершего сержанта Киевского гарнизона Ширяева (1767 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 5376, арк. 1-8.
6. Дело о подаче ведомостей о жительствовавших в богадельнях Васильковской и на местечку Печерском (1783 г.). – ЦДІАК України, ф. 128, оп. 1 заг., спр. 614, арк. 1-15.

7. Дело об освобождении из-под ареста жительницы м. Фастова Ивановой Агафии, задержанной в Киеве за неимением паспорта (1761 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 3667, арк. 1-3.
8. Дело об отправке в Голутвин монастырь Коломенской епархии монаха Александра, задержанного в г. Киеве за неимением паспорта (1777 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 8118, арк. 1-6.
9. Дело об отправке в Калужское наместническое правление мещанина г. Калуги Ващенко Алексея, задержанного в г. Киеве за неимением паспорта (1781 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 9797, арк. 1-11.
10. Дело об отправке в Киевскую полковую канцелярию жителя города Стародуба Силина Ивана, задержанного за кражу денег из Церкви Киево-Михайловского монастыря (1756 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 2910, арк. 1-25.
11. Дело об отправке в Малороссийскую коллегию уроженца м. Ромны Лубенского полка Гребениченко Наума, обвиняемого в краже вещей из церкви г. Киева и у войскового канцеляриста Киселевского (1765 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 4773, арк. 1-16.
12. Дело об отправке в Нежинскую полковую канцелярию жителя г. Нежина Буславского Михайла, задержанного в Киево-Печерской лавре за неимением паспорта (1776 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 8127, арк. 1-4.
13. Дело об отправке в Переяслав-Рязанскую провинциальную канцелярию жены солдата Сидоровой, задержанной в г. Киеве за неимением паспорта (1771 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 6458, арк. 1-3.
14. Дело об отправке в Переяславскую полковую канцелярию жительницы м. Иркеева Ивановой М., задержанной в г. Киеве за неимением паспорта (1772 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 6772, арк. 1-5.
15. Дело об отправке к киевскому обер-коменданту экономическо-го крестьянина с. Мостицы Московского уезда Иванова Михаила, задержанного в г. Киеве за неимением паспорта (1777 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 6453, арк. 1-3.

16. Дело об отправке по местожительству в г. Севск Гавриловой Акулины, задержанной в г. Киеве за неимением паспорта (1779 г.). – ЦДІАК України, ф. 128, оп. 59, спр. 9008, арк. 1-6.
17. Дело об отправке по местожительству в с. Афанасьеве Курского уезда Белгородской губернии однодворца Кочеткова Максима, задержанного в г. Киеве за неимением паспорта (1753 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 2329, арк. 1-8.
18. Дело об увезенных коллежским секретарем Михайлом Лустою во время бытности его в Киеве на богомолии поднесенных ему лично лаврским иеромонахом Онисифором с напитком двух медных фляг (1778 г.). – ЦДІАК України, ф. 128, оп. 1 малов., спр. 513, арк. 1-12.
19. Дело об учинении справки был ли в Лавре на богомолье Елецкого пехотного полку капитан Мартянов (1765 г.). – ЦДІАК України, ф. 128, оп. 1 малов., спр. 153, арк. 1-2.
20. Дело по обвинению выходца из Польши Каменецкого Петра, жителя м. Лохвицы Лубенского полка Бордаченка Семена и казака Злотницкого Даниила в краже денег и вещей у паломников Киево-Печерской Лавры (1781 г.). – ЦДІАК України, ф. 59, оп. 1, спр. 9952, арк. 1-27.
21. Житенёв С.Ю. История русского православного паломничества в X – XVII веках. – М.: Индрик, 2007.
22. Макаров А. Київське паломництво // Київська старовина. – 2001. – № 5. – С. 46 – 58.
23. Протокол Киевской губернской канцелярии о призрении больных и нищих. 1769 г. // Исторические материалы из Архива киевского губернского управления. – К., 1885. – Вып. 8. – С. 215 – 225.
24. Скринник М. Аксіологічний погляд на світоглядні основи українського бароко // Діалог культур. Святе письмо в українських пам'ятках. – К., 1999. – Вип. 2. – С. 155 – 156.
25. Справка с Киевской губернской канцелярии с требованием уведомиться, находился ли в Киево-Печерской лавре на богомолии Григорий Богданов, и не объявлялся ли в оной Лавре его паспорт (1771 г.). – ЦДІАК України, ф. 128, оп. 1 малов., спр. 264, арк. 1-3.

Надійшла до редколегії 16.05.14

Я. Шульга, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПОВСЕДНЕВНОСТЬ ПАЛОМНИКОВ В КИЕВЕ В XVIII В.: ПРАКТИКИ И ДЕВИАЦИИ

В публикации освещается повседневность паломников в Киеве в XVIII в. Показаны бытовые аспекты жизни паломников в городе и девиантные ситуации.

Ключевые слова: паломники, Киев, повседневность, киевляне, украинское барокко.

Y. Shulga, Postgraduate Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE DAILY LIFE PILGRIMS IN KYIV IN THE 18th CENTURY: PRACTICES AND DEVIATIONS

This article analyzes the everyday life of pilgrims in Kyiv in the 18th century. Common aspects of the life of pilgrims in the city and deviant situations are described.

Key words: pilgrims, Kyiv, everyday life, inhabitants of Kyiv, Ukrainian baroque.